

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารงานขององค์การให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย และถ้าต้องการพัฒนาองค์การก็ต้องพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพราะเป็นหัวใจที่สำคัญที่สุดของความสำเร็จขององค์การ (รัตนภรณ์ คชมะเริง, 2556, หน้า 991) ดังจะเห็นได้จากประเทศไทยมีการปฏิรูปการศึกษาหลายครั้ง และครั้งสำคัญในปีพุทธศักราช 2542 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งหัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา คือการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการผลักดันให้การปฏิรูปการศึกษาประสบความสำเร็จก็คือ ครู (สุวิมล ว่องวาณิช, 2546, หน้า 2) ดังนั้น ครูจึงเป็นความหวังสูงสุดในการสร้างคุณภาพให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 81 ให้มีการพัฒนาวิชาชีพครู และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวด 7 มาตรา 52 ระบุให้ กระทรวงศึกษาธิการ ส่งเสริมให้มีระบบพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง และได้กำหนดให้ครูต้องใช้ กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้นักเรียน ต้องใช้ กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้อันนำไปสู่การปฏิรูปการศึกษา, 2543, หน้า 54-55) ดังนั้น การวิจัยที่ทำในห้องเรียนโดยครู หรือที่เรียกว่า “การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน” จึงมีบทบาทและมีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนและการจัดการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ บรรลุตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการเรียนรู้

การวิจัยนับเป็นรากฐานของการพัฒนา ซึ่งทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ หรือข้อเท็จจริงด้วยวิธีการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบ โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ นอกจากนี้งานวิจัยยังเป็นการพัฒนาองค์การและบุคลากรด้วย จึงเป็นที่ยอมรับกันว่า “การวิจัย” เป็นกระบวนการหาความรู้ความจริงและค้นหาคำตอบอย่างเป็นระบบ มีแบบแผนโดยอาศัยวิธีการที่เชื่อถือได้ ทำให้การวิจัยกลายเป็นเครื่องมือสำคัญของมนุษย์ในการหาความรู้

ความจริง มีผู้กล่าวว่า การวิจัยเปรียบเสมือนหัวใจของการพัฒนาการศึกษา ทั้งนี้เพราะวิทยาการต่างๆ ของสังคมยุคโลกาภิวัตน์ได้เจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว การที่มนุษย์จะศึกษาและพัฒนาเทคโนโลยีใดๆ ก็ตาม ย่อมต้องอาศัยพื้นฐานของการศึกษาค้นคว้าวิจัยและพัฒนา โดยเฉพาะในการพัฒนาการศึกษานั้นทุกประเทศทั่วโลกต่างให้ความสำคัญต่อการวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา และพยายามให้ครูและนักวิจัยได้มีการปรับบทบาทของการวิจัยให้เป็นกิจกรรมที่สำคัญต่อการส่งเสริมการเรียนการสอน สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 24 และมาตรา 30 ได้ให้ความสำคัญกับการนำวิจัยไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนโดยกำหนดให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งส่งเสริมให้ครูผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา ซึ่งแนวการปฏิรูปการศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู โดยใช้กระบวนการการวิจัยเป็นแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงานของครูด้วยตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544, หน้า 5)

“การวิจัยในชั้นเรียนหรือการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน” จึงนับเป็นกระบวนการหนึ่งที่ครูใช้ในการประเมินการทำงานของตนเอง และเป็นกระบวนการสืบเสาะค้นหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะที่ปฏิบัติงานสอน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ สุวิมล ว่องวาณิช (2546, หน้า 3) ได้กล่าวไว้ว่าในการจัดการเรียนการสอนครูผู้สอนย่อมมีการรับรู้และเข้าใจถึงสภาพปัญหาของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ปัญหาเกี่ยวกับความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะต่างๆ ของผู้เรียน ดังนั้นการระบุดึงสมรรถนะการทำวิจัยของครูไว้ชัดเจนนั้น ก็ย่อมทำให้การพัฒนาครูให้ทำวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ และคงไม่ใช่เรื่องที่ยากจนเกินไปนัก เนื่องจากมีเป้าหมายของการพัฒนาสมรรถนะที่ชัดเจน

ดังนั้น การพัฒนาผู้เรียนและการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นที่ครูจะต้องมีการพัฒนาตนเองในด้านการวิจัย โดยเฉพาะการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน เพราะการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเป็นหน้าที่สำคัญประการหนึ่งของครูที่จะต้องทำควบคู่ไปกับการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ โดยครูต้องใช้การบูรณาการความรู้ทั้งทฤษฎีและการปฏิบัติ ในการคิดค้นวิธีการสอน การใช้สื่อหรือนวัตกรรมประสานกับแนวคิดพื้นฐานของการวิจัย ในการประยุกต์ใช้เพื่อการวางแผนในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนและแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอน (สุนันทา สุนทรประเสริฐ, 2544, หน้า 7)

อย่างไรก็ตาม ในสภาพความเป็นจริงการพัฒนาครูผู้สอนด้านการทำวิจัยปฏิบัติการ
 ในชั้นเรียนยังไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากครูผู้สอนเองก็มีงานประจำและมีเวลาใน
 การทำวิจัยน้อย หรือขาดแรงจูงใจในการทำงาน จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้การพัฒนาครูผู้สอน
 ด้านการวิจัยนี้ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร สอดคล้องกับ เด่นดาว ชลวิทย์ (2556, หน้า
 268) ที่กล่าวว่า เครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนการสอนได้คือการวิจัย
 แต่ครูก็ยังคงมีปัญหาเกี่ยวกับการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
 การมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำวิจัยที่ไม่ถูกต้อง ทำให้ไม่สามารถเริ่มต้นทำวิจัย
 ปฏิบัติการในชั้นเรียนได้

โรงเรียนบ้านบ่อพนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ
 ตั้งอยู่ หมู่ 5 ตำบลโสกก่าม อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ เปิดสอนในระดับปฐมวัย และ
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีครูผู้สอน จำนวน 6 คน นักเรียน
 จำนวน 88 คน เป็นสถานศึกษาที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียน
 เกิดพัฒนาการเต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์
 ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยมุ่งเน้นการจัดการเรียน
 การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สภาพของโรงเรียนบ้านบ่อพนา มีจำนวนครูที่ทำวิจัย
 ปฏิบัติการในชั้นเรียนน้อย อาจเนื่องมาจากการบริหารจัดการในโรงเรียนซึ่งไม่ได้กำหนด
 นโยบายที่ชัดเจน การนิเทศติดตามไม่ต่อเนื่อง ไม่มีงบประมาณสนับสนุน ขาดเอกสารตำรา
 ในการศึกษาค้นคว้า และนอกจากนั้นสาเหตุยังเกิดจากตัวครูเอง ที่ยังขาดความตระหนัก
 ไม่สนใจที่จะทำวิจัย เนื่องจากไม่เห็นความสำคัญ และความจำเป็นที่จะต้องทำ ครูไม่มีเวลา
 ครูไม่เข้าใจ และขาดทักษะ การทำวิจัยคิดว่าการวิจัยเป็นเรื่องยากจึงไม่อยากทำ ถึงแม้ว่า
 โรงเรียนได้สนับสนุนการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องด้วยวิธีการให้ครูไปอบรม การเชิญวิทยากร
 มาให้การอบรมเกี่ยวกับการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ผู้เข้ารับการอบรมได้รับความรู้
 ความเข้าใจในระดับหนึ่ง แต่ยังไม่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติจริงได้ ข้อมูลจากการประชุม
 ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน เมื่อวันที่ 3
 สิงหาคม 2558

แนวทางที่จะพัฒนาครูให้มีความรู้ ความสามารถในการทำวิจัยปฏิบัติการ
 ในชั้นเรียน และมีเจตคติที่ดีต่อการจัดทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน คือ จะต้องพัฒนา
 หลักสูตรฝึกอบรมครู เนื่องจากหลักสูตร เป็นแผนการปฏิบัติ หรือเอกสารที่เขียนขึ้น

โดยมียุทธวิธีเพื่อให้บรรลุเป้าหมายปลายทางที่พึงประสงค์ สุนทร โคตรบรรเทา (2553, หน้า 4) ส่วนการฝึกอบรม เป็นกระบวนการที่องค์กรจัดขึ้นมาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความสามารถในการทำงาน ประสบการณ์แก่บุคลากร เป็นการเพิ่มสมรรถภาพในการทำงาน เปลี่ยนแปลงทัศนคติ และพฤติกรรมให้มีลักษณะอันพึงประสงค์ขององค์กร วรวรรณ์ ศรียาภัย (2554, หน้า 11) นอกจากนี้แนวคิดของการอบรมอย่างมีส่วนร่วม เป็นแนวคิดของการอบรมแนวใหม่ ที่มีข้อดี คือ การมีส่วนร่วมมาพัฒนาศักยภาพของผู้เข้าอบรม โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ตามความสนใจของผู้เข้าอบรม ในกรอบของหลักสูตร บทหลักการและทักษะต่างๆ ที่จำเป็นในการมีส่วนร่วม (จงกลณี ชุติมาเทวินทร์, 2544, หน้า 125) ดังนั้นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จึงเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการพัฒนาครูให้เกิดคุณภาพ ตามมาตรฐานการศึกษาที่โรงเรียนบ้านบ่อพนา มุ่งหวัง ประกอบกับแผนพัฒนาของโรงเรียนต่างๆ ที่มุ่งเน้นให้ครูผู้สอนทุกคน ต้องทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน โรงเรียนบ้านบ่อพนา จึงเล็งเห็นว่าเป็นปัญหาประการสำคัญแรกที่ต้องให้ความสำคัญ และหาทางแก้ไขปัญหาโดยเร่งด่วน

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านบ่อพนา จึงสนใจที่จะทำวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อส่งเสริมให้ครูผู้สอนในโรงเรียนทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน โดยประยุกต์ใช้แนวคิด “การฝึกอบรมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน” ที่มีแนวคิดว่าการฝึกอบรมที่ดีจะต้องให้ความสำคัญทั้งการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ ทักษะการทำงาน และเจตคติที่ดีต่อการทำงานของบุคคลในองค์กร โดยการอบรมต้องทำให้ครบระบบอย่างทั่วถึง ทั้งระดับบริหารและระดับปฏิบัติเพื่อเอื้อซึ่งกันและกัน (ประวิต เอราวรรณ์ และคณะ, 2541, หน้า 19) โดยให้ครูผู้สอนทุกคนในโรงเรียนซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและการใช้หลักสูตรฝึกอบรมในทุกขั้นตอนตามกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งผู้วิจัยคาดหวังว่า จะได้แนวทางปฏิบัติที่ดีและเหมาะสมกับโรงเรียนบ้านบ่อพนา ในการพัฒนาให้ครูผู้สอนได้มีความรู้ความเข้าใจ มีความสามารถในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน มีเจตคติที่ดีต่อการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน รวมถึงเกิดความภาคภูมิใจเพราะทุกคนเป็นทั้งเจ้าของหลักสูตรและผู้ใช้หลักสูตร ทั้งนี้เป้าหมายสุดท้ายมุ่งสู่การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพ

คำถามของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. สภาพปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนสำหรับครูโรงเรียนบ้านบ่อพนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ เป็นอย่างไร

2. หลักสูตรฝึกอบรมครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน สำหรับครูโรงเรียนบ้านบ่อพนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ มีองค์ประกอบอะไรบ้าง อย่างไร

3. ผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน สำหรับครูโรงเรียนบ้านบ่อพนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ เป็นอย่างไร ในประเด็นต่อไปนี้

3.1 ความรู้เกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูหลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตร และผ่านเกณฑ์ดัชนีความก้าวหน้าตั้งแต่ร้อยละ 50 ขึ้นไปหรือไม่

3.2 ความรู้เกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูหลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตรหรือไม่อย่างไร

3.3 ความสามารถในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูหลังการใช้หลักสูตร ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม หรือไม่

3.4 เจตคติต่อการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูหลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตร หรือไม่

3.5 ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการฝึกอบรม เป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนสำหรับครูโรงเรียนบ้านบ่อพนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน สำหรับครูโรงเรียนบ้านบ่อพนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

3. เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน สำหรับครูโรงเรียนบ้านบ่อพนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ เป็นอย่างไร ในประเด็นต่อไปนี้

3.1 เปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครู ระหว่างก่อนและหลังการใช้หลักสูตร และเปรียบเทียบความรู้หลังการใช้หลักสูตรกับเกณฑ์ดัชนีความก้าวหน้าตั้งแต่ร้อยละ 50 ขึ้นไป

3.2 เปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครู ระหว่างก่อนและหลังการใช้หลักสูตรฝึกอบรม

3.3 เปรียบเทียบความสามารถในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูหลังการใช้หลักสูตร กับเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

3.4 เปรียบเทียบเจตคติต่อการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครู ระหว่างก่อนและหลังการใช้หลักสูตร

3.5 ศึกษาความพึงพอใจของครูที่มีต่อการฝึกอบรม

สมมติฐานของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานเกี่ยวกับผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน สำหรับครูโรงเรียนบ้านบ่อพนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ไว้ดังนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูหลังการใช้หลักสูตร สูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตร และมีความรู้ก้าวหน้าผ่านเกณฑ์ดัชนีความก้าวหน้าตั้งแต่ร้อยละ 50 ขึ้นไป

2. ความรู้เกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูหลังการใช้หลักสูตร ฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตรฝึกอบรม

3. ความสามารถในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูหลังการใช้หลักสูตร ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

4. เจตคติต่อการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของคุณ หลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตร

5. ความพึงพอใจของคุณที่มีต่อการฝึกอบรมอยู่ในระดับมากขึ้นไป

ความสำคัญของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดความสำคัญของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ได้หลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อส่งเสริมการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของคุณในโรงเรียนที่ใช้เป็นกรณีศึกษา สามารถนำไปใช้พัฒนาความรู้ และความสามารถของคุณในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ในขณะที่เดียวกันยังสามารถเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน อีกทั้งยังสามารถนำหลักสูตรฝึกอบรมที่ได้นี้ ไปประยุกต์ใช้กับโรงเรียนอื่นที่มีบริบท สภาพปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเหมือนหรือคล้ายๆ กัน

2. เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของคุณพื้นที่อื่นๆ รวมถึงเพื่อส่งเสริมสมรรถนะของคุณในด้านอื่นๆ ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน สำหรับครูโรงเรียนบ้านบ่อพนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ มีลักษณะเป็นการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

1. พื้นที่เป้าหมาย

พื้นที่เป้าหมายในการทำวิจัย คือ โรงเรียนบ้านบ่อพนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

2. ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย

ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่

2.1 ทีมนักวิจัยภายนอก ในการวิจัยครั้งนี้เป็น อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ 2 ท่าน ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา วิทยากร และผู้ประเมินผลงานวิจัยของครูทุกคนในโรงเรียน

2.2 นักวิจัยภายใน ได้แก่

2.2.1 ผู้อำนวยการโรงเรียน (ผู้วิจัย) ทำหน้าที่หลักในการพาครูสร้างหลักสูตรฝึกอบรม เป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ในการดำเนินการจัดกิจกรรมอบรมตามหลักสูตร และเป็นผู้จัดทำรายงานงานวิจัย

2.2.2 ครูผู้สอนในโรงเรียนบ้านบ่อพนา จำนวน 6 คน ซึ่งเป็นทั้งกลุ่มเป้าหมายของการใช้หลักสูตรฝึกอบรม และผู้ร่วมวิจัยในทุกขั้นตอนของกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

3. เนื้อหาของหลักสูตรฝึกอบรม

ในการฝึกอบรมตามหลักสูตรนี้ ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ 1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ได้แก่ แนวคิด หลักการ และกระบวนการของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน 2) ความสามารถในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ในสถานการณ์จริง โดยมีหลักฐานที่ชัดเจนคือผลงานในรูปรายงานการวิจัย และ 3) การเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

4. ตัวแปรที่ศึกษา

4.1 ตัวแปรในชั้นศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ ได้แก่ 1) สภาพปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน และ 2) ความต้องการเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

4.2 ตัวแปรในชั้นนำใช้หลักสูตร ประกอบด้วย

4.2.1 ตัวแปรอิสระ คือ การใช้หลักสูตรฝึกอบรม เพื่อส่งเสริมการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

4.2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ 1) ความรู้เกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน 2) ความสามารถในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน 3) เจตคติต่อการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน และ 4) ความพึงพอใจที่มีต่อการฝึกอบรม

5. ระยะเวลาในการทำวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการในช่วงเดือนกรกฎาคม 2558 ถึงเดือนมีนาคม 2559 โดยจำแนกตามขั้นตอนของการวิจัย ดังนี้

ขั้นที่ 1 สร้างทีมวิจัย ใช้เวลาในช่วงเดือนกรกฎาคม 2558

ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ใช้เวลาในช่วงเดือนสิงหาคม 2558

ขั้นที่ 3 วางแผนออกแบบและยกร่างหลักสูตรฝึกอบรม ใช้เวลาในช่วงเดือนกันยายน ถึงเดือนตุลาคม 2558

ขั้นที่ 4 ปฏิบัติการนำใช้หลักสูตรฝึกอบรม ใช้เวลาในช่วงเดือนพฤศจิกายน 2558 ถึงเดือนมกราคม 2559

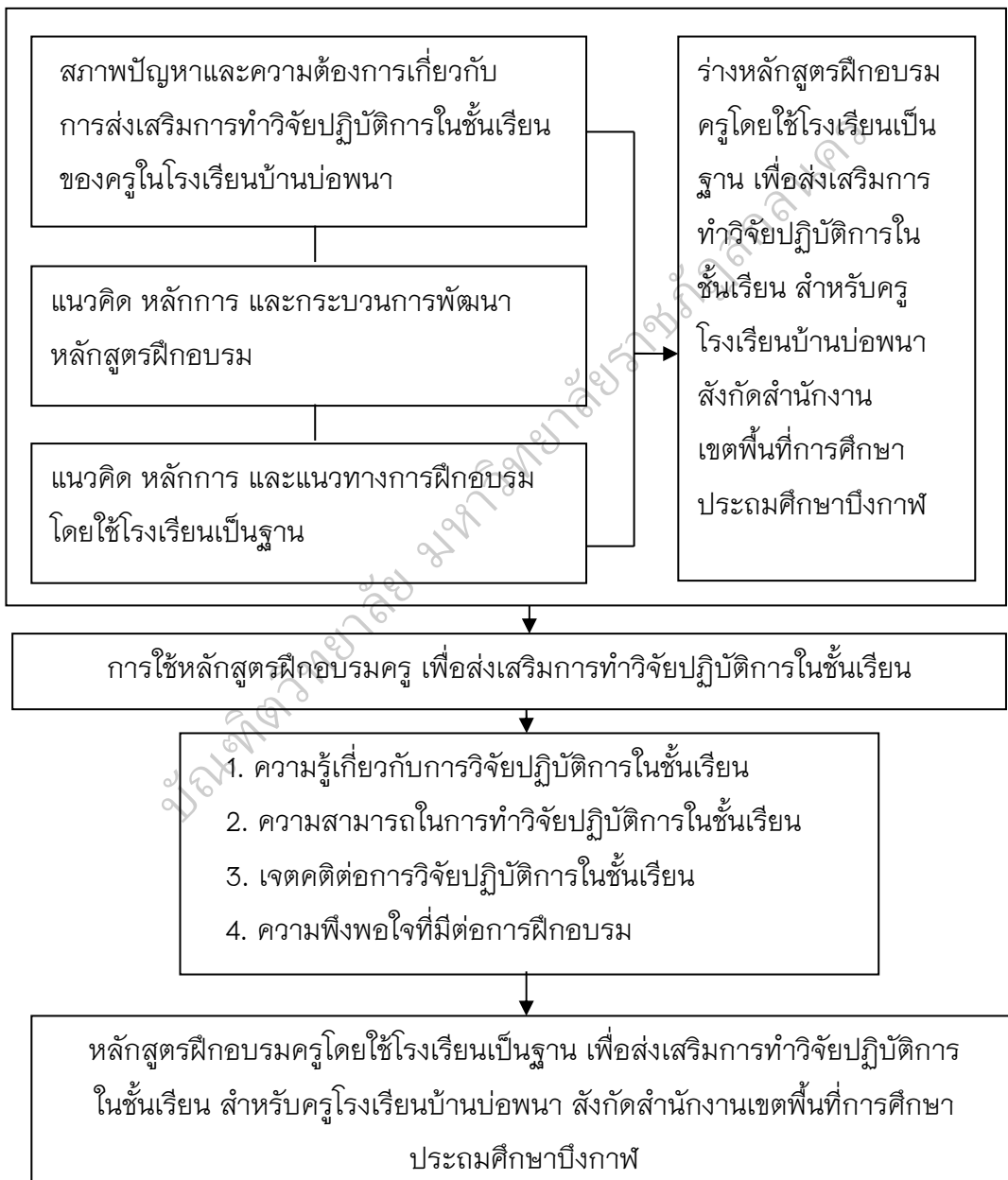
ขั้นที่ 5 ประเมินผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม ใช้เวลาในช่วงเดือนมีนาคม 2559

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน โดยมีแนวคิดเกี่ยวกับการฝึกอบรมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน มีสาระสำคัญ ดังนี้

1. การฝึกอบรมที่ดีจะต้องให้ความสำคัญทั้งการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ทักษะการทำงานและเจตคติที่ดีต่อการทำงานของบุคคลในองค์การ โดยการอบรมต้องทำให้ครบระบบอย่างทั่วถึง ทั้งระดับบริหารและระดับปฏิบัติเพื่อเอื้อซึ่งกันและกัน ในอันที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพขององค์การ
2. การฝึกอบรมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จำเป็นต้องเพิ่มพูนทั้งความรู้ความสามารถ และทักษะในการทำงาน รวมทั้งกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อการทำงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ ให้กับบุคลากรทั้งโรงเรียน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาในแนวทางเดียวกันทั้งโรงเรียน ซึ่งขั้นตอนสำคัญหลักๆ ได้แก่ การระบุปัญหา การตั้งเกณฑ์หรือเป้าหมาย การระบุแนวทางแก้ไขปัญหาที่อาจเป็นไปได้ การนำแนวทางนั้นไปใช้ และการประเมินผล

จากแนวคิดข้างต้น ผู้วิจัยได้นำมาประยุกต์ร่วมกับกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และแนวคิด หลักการ และกระบวนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนบ้านบ่อพนา เพื่อนำมายกร่างเอกสารหลักสูตรฝึกอบรม นำใช้และประเมินผล ดังแสดงเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ให้ความหมายคำนิยามศัพท์เฉพาะไว้ ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

เพื่อส่งเสริมการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน หมายถึง การจัดหมวดประสบการณ์ให้ครูโรงเรียนบ้านบ่อพนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ อย่างเป็นระบบมีหลักเกณฑ์และมีระเบียบแบบแผนชัดเจน สำหรับนำไปพัฒนาความรู้และความสามารถในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน รวมถึงเจตคติที่ดีต่อการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ซึ่งหลักสูตรฝึกอบรมนี้มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ชื่อหลักสูตร 2) ที่มาและความสำคัญ 3) หลักการของหลักสูตร 4) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร 5) โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตร 6) กระบวนการฝึกอบรม และ 7) แนวทางการวัดและประเมินผล โดยการพัฒนาศูนย์ฝึกอบรมนี้ใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 สร้างทีมงานวิจัย ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ขั้นที่ 3 วางแผนออกแบบและยกยกร่างหลักสูตรฝึกอบรม ขั้นที่ 4 ปฏิบัติการนำใช้หลักสูตรฝึกอบรม และขั้นที่ 5 ประเมินผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม

2. แนวคิดการฝึกอบรมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน หมายถึง ความเชื่อ

อย่างมีเหตุผลมีผลเกี่ยวกับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรในองค์กรต่างๆ โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้ 1) การฝึกอบรมที่ดีจะต้องให้ความสำคัญทั้งการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ทักษะการทำงานและเจตคติที่ดีต่อการทำงานของบุคคลในองค์กร โดยการอบรมต้องทำให้ครบระบบอย่างทั่วถึง ทั้งระดับบริหารและระดับปฏิบัติเพื่อเอื้อซึ่งกันและกัน ในอันที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กร และ 2) การฝึกอบรมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จำเป็นต้องเพิ่มพูนทั้งความรู้ความสามารถ และทักษะในการทำงาน รวมทั้งกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อการทำงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ ให้กับบุคลากรทั้งโรงเรียน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาในแนวทางเดียวกันทั้งโรงเรียน ซึ่งขั้นตอนสำคัญหลักๆ ได้แก่ การระบุปัญหา การตั้งเกณฑ์หรือเป้าหมาย การระบุแนวทางแก้ไขปัญหาที่อาจเป็นไปได้ การนำแนวทางนั้นไปใช้ และการประเมินผล

3. การใช้หลักสูตรฝึกอบรมครู เพื่อส่งเสริมการทำวิจัยปฏิบัติการ

ในชั้นเรียน หมายถึง การจัดกิจกรรมต่างๆ ตามที่วางแผนไว้ในหลักสูตรฝึกอบรมครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ให้กับครูกลุ่มเป้าหมาย โรงเรียนบ้านบ่อพนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ เพื่อศึกษาผลลัพธ์ที่เกิดกับกลุ่มเป้าหมายในประเด็นเกี่ยวกับความรู้และความสามารถในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน รวมถึงเจตคติที่ดีต่อการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

4. ความรู้เกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน หมายถึง

ความสามารถในการจำและเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาสาระต่างๆ เกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนทั้งในด้านแนวคิด หลักการ และกระบวนการของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ซึ่งสามารถวัดได้โดยแบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

5. ความสามารถในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน หมายถึง

การประยุกต์ความรู้เกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ลงสู่การปฏิบัติการทำวิจัยในสถานการณ์จริงในห้องเรียนเพื่อมุ่งแก้ปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียน ตามกระบวนการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน จนสำเร็จลุล่วง และได้ผลงานเชิงประจักษ์คือ “รายงานการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน” ซึ่งสามารถประเมินได้โดยใช้แบบประเมินความสามารถในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

6. เจตคติต่อการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน หมายถึง ความรู้สึกหรือ

ความคิดเห็นทั้งในด้านบวกและลบ ที่มีต่อการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบวัดเจตคติต่อการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

7. ความพึงพอใจต่อการฝึกอบรม หมายถึง ความรู้สึกหรือความคิดเห็น

ในทางบวกหรือในทางที่ดีของครูโรงเรียนบ้านบ่อพนา ที่มีต่อการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรมครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น